

JAN ŽUPANIČ

Parishové ze Senftenbergu^[1]

Historii původně anglického rodu Parishů můžeme sledovat od přelomu 13. a 14. století. Právě z této doby se totiž dochovaly zprávy o sňatku Williama de Paris of Snetterton s dcerou a dědičkou sira Roberta Bustellera. Sňatkem získal statky Hildersham, Great Linton, Little Abington a Busteler, které se nadlouho staly majetkovou základnou rodiny. V hildershamském kostele (v hrabství Cambridge) se pak dodnes dochoval erb rodu – tři hlavy jednorozce, poprvé doložený roku 1375 [2]. Není vyloučeno, že má rod dokonce normanský původ. Svědčil by o něm jak predikát (de Paris), tak rodinná tradice. Oskar Parish při své žádosti o baronát roku 1898 uvedl, že jeho první předek přišel do Anglie roku 1066 s Vilémem Dobyvatelem a o tři roky později jej tento král jmenoval svým vyslancem u Svatého stolce [3]. Bohužel nelze tyto informace jednoznačně doložit. Původní způsob psaní rodového jména (Paris) se udržel do 17. století. Ze 16. a 17. století máme první doklady o užívání jména v podobě Parish, která od konce 17. století převládla.

Během občanské války mezi parlamentem a králem se Parishové postavili na stranu Karla I. a jejich majetek byl konfiskován. Rodina uprchla do Skotska, kde se její členové postupně prosadili jako obchodníci. Po sedmnácti generacích žili Parishové na britských ostrovech, než se v polovině 18. století rozhodli přesídlit na kontinent, do Hamburku [4]. Prvním Parishem, který se usadil v tomto významném říšském městě byl George (1710–1762). Narodil se ve skotském North Leith, stejně jako všechny jeho děti, které zplodil v manželství s Isabellou Smithovou (1737–1761), sestřenicí skotského filozofa a zakladatele moderní ekonomie Adama Smithe (1723–1790) [5]. George podnikal jako rejdař a udržoval úzké vztahy s obchodními centry na kontinentu, zejména v Německu. Byl vlastníkem velké obchodní lodi Adam, kterou však musel roku 1755 prodat. Tehdy totiž zbankrotoval hamburský bankovní dům Simson, kde měl Parish uloženu většinu svého kapitálu. Zřejmě aby mohl v Hamburku lépe vymáhat své pohledávky, rozhodl se roku 1756 Skotsko opustit

[1] Tato studie vznikla v rámci grantu Grantové agentura České republiky č. 404/08/0259. Za pomoc při práci děkuji PhDr. Michalu Fialovi.

[2] BOUĚ, Peter, *Genealogie rodu Parishů*, sine loco et dato, s. 6.

[3] Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv (dále jen AVA, AA), Oskar Parish, Freiherrnstand (von Senftenberg) 1899.

[4] KINSKÝ, Zdenko Radslav, *U nás, Žďár nad Sázavou* 1995, s. 75.

[5] K jeho osobnosti srov. např. BUCHAN, James, *The Authentic Adam Smith: His Life and Ideas*, London 2006.

a usadit se v tomto severoněmeckém přístavu. Záhy zde získal měšťanské právo a postupně se vypracoval v uznávaného obchodníka s lodním vybavením. Roku 1760 založil firmu „Geo. Parish and Son“. Spoluvlastníky se stali jeho synové John (1742–1829) a George (1744–1829). Ti také po otcově smrti roku 1762 zdědili celý podnik, jenž několik let vedli společně. Roku 1773 se však bratři pro neshody rozešli. George, který považoval Johnovo podnikání za příliš riskantní, převzal jeho obchod s lodním vybavením. Žil i nadále v Hamburku. Z manželství s Alicí Yatesovou (1744–1777) měl jedinou dceru Alici (1776–1837) provdanou za hamburského rejdaře Jeana Pierra Boué (1766–1831) [6].

John Parish byl na rozdíl od opatrnějšího bratra velmi energickým obchodníkem. Po rozpadu firmy „Geo. Parish and Son“ založil roku 1779 podnik s názvem „Parish & Thopson“ a roku 1790 „Parish & Co.“, který se záhy stal významným bankovním domem. John udržoval úzké vztahy s rodným Skotskem, o čemž svědčí i udělení čestného měšťanství Edinburghu roku 1800. Odhalil také ekonomický potenciál nově vzniklých Spojených států amerických a podporoval navazování vzájemných obchodních kontaktů. Roku 1790 se stal americkým vicekonzulem v Hamburku a v letech 1793–96 zde byl prvním americkým konzulem. Roku 1797 své podnikání ukončil a usadil se na svém venkovském sídle v Nienstedtenu u Altony nedaleko tehdejšího Hamburku. Poté, co Francouzi roku 1806 okupovali severní Německo, odešel do Anglie a usadil s v lázních Bath, kde také roku 1829 zemřel [7].

John se ve Skotsku roku 1768 oženil s Henriettou Toddovou (1745–1810), se kterou měl osm dětí, dvě dcery a syny Jamese (1770–1771), Johna (1774–1858), Richarda (1776–1860), Davida (1778–1826), George (1780–1839) a Charlese (1781–1856). Kromě toho zplodil i nemanželskou dceru, provdanou později za jistého pana Robertsona.

Nejmladší Charles Parish (1781–1856) se stal spoluvlastníkem firmy „Parish & Co.“ Po odchodu rodiny z Německa žil v Anglii, kde se jako uznávaný odborník na německou otázku stal členem komise města Londýna, jenž se zabývala možnostmi prolomení Napoleonovy kontinentální blokády. Žil také na ostrově Helgoland, který od roku 1808 patřil Velké Británii [8]. Roku 1814 se vrátil do Hamburku, kde také zemřel. Nikdy se neoženil, ale s Marií Louisou Wagnerovou, dcerou hostinského, měl syna Johna Walkera Bernarda (1844–1874), který byl roku 1848 prohlášen za manželského, a dceru Harriet (1845–1847) [9].

George (1780–1839) pracoval v letech 1802–1814 pro britskou Východoindickou společnost v Indii jako správní úředník a později jako guvernér. I on se roku 1814 vrátil do Hamburku. Od bratra Davida koupil společně s dalším bratrem Richardem část pozemků u řeky Svatého Vavřince. Zemřel svobodný roku 1837 v Paříži [10].

Největší proslulosti ze všech sourozenců nepochybně dosáhl David (1778–1826). Zdědil otcovo podnikatelské nadání i ochotu riskovat a postupně se proslavil jako jeden z nejvlivnějších finančníků své doby. Po odchodu z Hamburku se usadil v Antverpách, kde roku 1803 založil podnik „Parish & Co.“ V letech 1806–1816 pobýval ve Spojených státech amerických, kde měl díky otcovým obchodům dobré kontakty. Roku 1807 zakoupil rozsáhlé pozemky (přes 1000 km²) u Ogdensburgu v severní části státu New York, východně

[6] BOUÉ, *Genealogie rodu Parishů*, s. 119.

[7] K Johnovým osudům: Tamtéž, s. 38 an. (i pro následující).

[8] Ostrov Helgoland byl původně součástí Dánska, ale roku 1808 jej okupovala Velká Británie. Součástí britského impéria zůstal do roku 1890, kdy podle tzv. helgolandské smlouvy přešel výměnou za Zanzibar a Pemba na Německé císařství.

[9] BOUÉ, *Genealogie rodu Parishů*, s. 77–78.

[10] Tamtéž, s. 77.

od řeky Svatého Vavřince. Investoval do tohoto podniku přes 700 000 dolarů, na získaných pozemcích podporoval kolonizaci a založil řadu obcí, mezi jinými i město, které neslo jeho jméno: Parisville [11]. Roku 1812 také USA pomáhal financovat válku s Velkou Británií.

Do Evropy se vrátil jako uznávaný obchodník roku 1816. Jeho první cesta vedla do Paříže, kde měl dobré kontakty s ministrem zahraničí Talleyrandem. Záhy se však přestěhoval do Vídně. Jméno Parish totiž mělo v hlavním městě Rakouského císařství velmi dobrý zvuk. V letech 1793–1806 totiž David s otcem Johnem a bratrem Richardem pomáhali zajistit doručení britských subsidií do monarchie a dobré kontakty zde měl i další bratr John. Velmi úzké vztahy udržoval David Parish se Salomonem Rothschildem a měl to být právě on, kdo umožnil této finanční rodině etablovat se v Rakousku. Roku 1820 se stal spolujednatel bankovního domu „Fries & Co.“, jenž hrál významnou roli v ekonomice podunajské monarchie. Roku 1826 se však banka dostala do problémů. Velkou část své hotovosti totiž poskytla ve formě úvěru Rakousku a Prusku, které je přes Parishovo ve stanovené době nesplatily. Když mu nepomohl ani jeho přítel Salomon Rothschild splnit závazky, rozhodl se David 27. dubna 1826 ukončit svůj život skokem do Dunaje [12].

David nebyl prvním Parishem, který svůj život spojil s Rakouskem. Již o několik let dříve se zde usadil jeho nejstarší žijící bratr John (1774–1858). Podobně jako jeho bratři se původně věnoval podnikání a v letech 1797–1815 byl spolujednatel firmy „Parish & Co.“ Od roku 1808 žil v Británii. Londýnská vláda jej (stejně jako jeho bratry) jako člověka s vynikajícími kontakty na kontinentu často využívala pro akce zaměřené proti napoleonské Francii. V září 1809, po porážce u Wagramu a krátce po pro Rakousko tak ponižujícím schönbrunnském míru, např. jednal v Budíně, kam uprchl císařský dvůr, o britské pomoci monarchii. Právě tehdy zde získal vynikající kontakty, které měly být celé rodině zanedlouho velmi užitečné. Po skončení napoleonských válek se z podnikání John poměrně překvapivě stáhl. Dne 12. srpna 1815 totiž koupil za 1 milion zlatých vídeňské měny od Werianda Alfréda knížete Windisch-Graetze panství Žamberk s hradem Liticemi. Panství pod Orlickými horami sice nepatřilo mezi nejnákladnější ani největší v Čechách (na konci feudální éry k němu patřilo 3469,70 hektarů půdy) [13], zajišťovalo však svému majiteli slušný životní standard a leželo v krásné krajině. V první polovině 19. století na panství žilo v celkem 22 obcích téměř 15 000 obyvatel. V samotném Žamberku stálo 440 domů, ve kterých bydlelo na 3 000 obyvatel. K dominiu náležely čtyři dvory, sedm filiálních kostelů, 23 mlýnů, sedm pil a pivovar [14].

Zakoupením žamberského panství se John Parish dostal mezi společnost, která se té, v níž dosud žil, výrazně lišila. Elita britských ostrovů byla totiž hierarchizována odlišně a ani v Hamburku nebyl šlechtický titul předpokladem společenského postavení a kariéry. V Rakouském císařství byla ale situace odlišná. Na počátku 19. století sice již nebyla příslušnost ke šlechtě předpokladem držby deskových statků, zato však podmínkou postupu mezi elitou říše. Nestačilo přitom získat jen prosté šlechtictví, jedinec musel patřit alespoň mezi rytíře. Teprve tento titul přinášel nárok na udělení inkolátu, po jehož zisku šlechtic patřil

[11] WALTERS, Philip G. – WALTERS, Jr., Raymond, *The American Career of David Parish*, In: *The Journal of Economic History*, Vol. 4, No. 2 (Nov., 1944), s. 149–166.

[12] BOUĚ, *Genealogie rodu Parishů*, s. 64–69.

[13] Žamberk, in: *Ottáv slovník naučný*, díl XXVII., s. 753.

[14] OTAVOVÁ, Marie, *Z městského muzea: Baron John Parish – muž, který povzněl Žamberk i region a za své služby získal ocenění rakouského císaře a švédského krále*, in: *Žamberské listy* č.14 (1. září 2008, vyšly 15. 9. 2008), [online], poslední revize 4. 9. 2008 [cit. 20. 10. 2009]. Dostupné z: <<http://www.zamberk.cz/Prezentace/Dokumenty/048b652ae6abc7.doc>>.

mezi stav země a měl plná politická práva, včetně možnosti zasedat na sněmu.

Za vlády Františka I. ale nebyla nobilitace neurozených velkostatkářů již tak relativně snadnou záležitostí, jako v předchozí éře. Zatímco ještě v první polovině 18. století stačilo pro získání titulu doložit, že žadatel žije životem šlechtice, počátkem 19. století byla situace mnohem obtížnější. Nárůst počtu neurozených podnikatelů a jejich zakupování na venkově narušovalo dosavadní výlučné postavení staré šlechty na držbě půdy. Vídeňská vláda proto přestala považovat držbu velkostátu za předpoklad nobilitace a stále větší důraz kladla na prokázání zásluh panovníkovi a státu.

To ovšem v případě Johna Parishe nepředstavovalo žádný problém. Jeho služby habsburské říši byly ve Vídni dobře známy. Navíc když Parish požádal 31. srpna 1815 Františka I. o povýšení do rytířského stavu dědičných zemí a udělení českého inkolátu [15], přiložil k ní nejen kupní smlouvu na Žamberk, ale také potvrzení anglického státního sekretáře Roberta Stewarda, vikomta Castlereagha, že pochází ze šlechtického rodu a jeho doporučení. Další doporučení a zároveň potvrzení služeb prokázaných Rakousku pro něj sepsal c. k. ministr financí Johann Philipp hrabě Stadion. Ve Vídni byla žádost vyřízena takřka neuvěřitelně rychle, což svědčilo o vyjimečné Parishově pozici. Již dne 23. listopadu 1815 ji císaři plně doporučil nejvyšší kancléř hrabě Ugarte [16]. Nejvyšším rozhodnutím z 10. ledna 1816 František I. Parishově prosbě vyhověl. Listinou z 19. února 1816 byl John Parish [17], šéf hamburského obchodního domu Parish & Comp. a anglický šlechtic z důvodu jím prokázaných zásluh (zejména těch z roku 1809, kdy zajistil s nasazením vlastního života doručení britských subsidií) a s přihlédnutím k dalším službám, povýšen do rakouského rytířského stavu s predikátem **Ritter von** a bylo mu povoleno užívat rodový erb:

V červeném štítě se vidí tři stříbrné hlavy jednorozce s krkem (2:1). Na štítě stojí dvě korunované turnajské přílby s červeno-stříbrnými příkryvadly. Z pravé vyrůstá stříbrný jednorozec, z levé pak tři stříbrná paví pera. [vlož. obr. příl., s. 19]

Parishovo postavení bylo ale natolik výjimečné, že již záhy po udělení rytířského stavu požádal o baronát. Ve své prosbě z 30. července 1816 uvedl, že je bohatým českým velkostatkářem, na jehož panství žije více než 12 000 poddaných. Při srovnání s ostatní českou šlechtou je tak jeho postavení rovno spíše svobodnému pánovi než rytíři. Opětovně také zdůraznil své zásluhy o rakouský stát. Zároveň požádal o predikát „von Senftenberg“, německé jméno města Žamberk. Žádost opět doporučil nejvyšší kancléř hrabě Ugarte a to již 24. října 1816. Necelé dva měsíce nato, 13. prosince 1816 [18], císař prosbu schválil a 19. května 1817 byla vydána příslušná nobilitační listina. Tou byl John rytíř Parish povýšen za své zásluhy do rakouského stavu svobodných pánů s predikátem **Parisch von Senftenberg** a byl mu udělen erb [vlož. obr. příl., s. 19]. Ten zajímavým způsobem kombinoval starý rodový erb s hlavou jednorozce se znakem města Žamberka [19], ve kterém se vedle münsterberské orlice nachází také kanec (snad jako narážka na zdejší rozsáhlé lesy):

Červeno-modře dělený štít. V horním poli se vidí stříbrná hlava jednorozce s krkem, ve spodním je na zeleném trávníku krácející kanec přirozené barvy. Na štítě stojí koruna svo-

[15] Vzhledem k dobrému finančnímu zajištění nežádal o odpuštění tax.

[16] Všechny tyto dokumenty jsou uloženy v AVA, AA, John Parish, Ritterstand 1816.

[17] Přestože se John ve své žádosti ze srpna 1815 podepsal jako „Parish“, je ve všech materiálech Vídně veden jako „Parisch“ a to jak při povýšení do rytířského stavu roku 1816, tak při udělení baronátu o rok později.

[18] V této době ještě nebylo datum nejvyššího rozhodnutí do listin zanašeno. Jako datum nobilitace se obvykle uváděl den uvedený jako vydání diplomu. Viz ŽUPANIČ, Jan, *Nová šlechta Rakouského císařství*, Praha 2006, s. 143 an.

[19] ČÁREK, Jiří, *Městské znaky v českých zemích*, Praha 1985, s. 427.

bodných pánů. Štitonoši jsou dva zpět hledící stříbrní jednorožci stojící na bílé pásce s černým heslem VERITAS ET IUS [20].

První baron Parish se významně zasloužil o rozkvět Žamberka a prosperitu celého panství. Provedl také drobné úpravy zdejšího zámku, ale hlavní pozornost věnoval zkrášlení zámeckého parku. S pomocí vynikajícího anglického parkového architekta Lancellota Brauna park rozšířil a vtiskl mu anglický ráz. Na severním okraji svých statků, u Klášterce nedaleko kladských hranic, nechal postavit lovecký dům nazývaný Lusthaus a v roce 1820 vybudoval v Liticích empírový lovecký zámeček. V žamberském parku pak nechal roku 1844 vystavět zděnou hvězdárnu, která se nacházela nedaleko od jihozápadního křídla zámku. Na svoji dobu byla vybavena špičkovými přístroji a od roku 1847 v ní na Parishovo pozvání pracoval dánský astronom Theodor Brorsen. John Parish udržoval kontakty s řadou předních evropských vědců a sám byl významným astronomem. Roku 1844 se stal čestným doktorem pražské univerzity a 9. června 1848 jej britská Královská astronomická společnost jmenovala svým čestným členem. Byl také čestným členem Královské české společnosti nauk. Roku 1845 nechal v Žamberku postavit empírovou budovu, která sloužila jako útulek pro přestárlé služebnictvo a nejhudší obyvatele panství. Na počest své manželky, která stavbu iniciovala, ji dal jméno Kateřinský špitál [21].

John Parish byl od roku 1814 ženatý s Angličankou Katharinou Birneyovou (1781–1856), ale manželství zůstalo bezdětné. Zemřel 2. září 1858 a ještě před svou smrtí odkázal své statky synovci Georgeovi/Jiřímu (1807–1881), synovi Richarda Parishe (1776–1860), jedinému z bratrů, který zanechal legitimní mužské potomky.

Richard Parish (1776–1860) prožil většinu svého života v Hamburku. Během napoleonských válek vystupoval protifrancouzsky, za což byl odsouzen k trestu smrti, ale podařilo se mu i s rodinou uprchnout do Anglie. Do Německa se vrátil až po Napoleonově porážce. V letech 1797–1836 byl spolujednatel firmy „Parish & Co.“ a kontakty jeho rodiny v podunajské monarchii vedly k tomu, že jej císař František I. jmenoval rakouským generálním konzulem v Hamburku. Roku 1826 zakoupil v Meklenbursku rytířský statek Gottin, kde rád pobýval. Na konci života téměř oslepl a zemřel roku 1860 v Nienstedtenu. Roku 1804 se v Hamburku oženil se Susanne Godeffroyovou (1785–1855). V manželství se narodili čtyři synové [22].

Nejstarším byl John (1805–1868), který po otci zdědil statek Gottin. V letech 1830–1835 byl spoluvlastníkem firmy „Parish & Co.“ a v letech 1834–1841 zastával prestižní úřad belgického konzula v Hamburku. V letech 1838–1846 byl majitelem statku Ruhleben v Holštýnsku. Později si ještě nechal u jezera Plön (asi 40 km od Ruhlebenu) vystavět luxusní rezidenci. Z důvodu vysokých výdajů se ale zadlužil a musel Ruhleben prodat. Po otcově smrti žil většinou na Gottinu, středně velkém statku s 739 hektary. Zpočátku panství obhospodářoval sám, ale od roku 1866 polnosti pronajímal za 36 000 marek ročně. Po jeho smrti byl statek roku 1873 prodán. S manželkou Johannou Sophií Haltenhoffovou (1808–1871) měl John pět dětí, dvě dcery a tři syny. Žádný z nich ale neměl potomstvo a tato linie vymřela již v další generaci. Jako poslední zemřel nejmladší syn, Richard (1846–1902), který byl 4.

[20] AVA, Adelsarchiv, John Ritter von Parish, Freiherrnstand (von Senftenberg) 1817. Není bez zájmovosti, že nedošlo k udělení přílebu. V této době ale nešlo o výjimečný případ. Přílby bychom nenašli ani v erbů svobodných pánu Pereira-Arnstein (nobilitován 24. 5. 1812). In: AVA, AA, Heinrich Pereira, Freiherrnstand (von Pereira-Arnstein) 1812

[21] *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, díl VI., Východní Čechy (ŠIMEK, Tomáš a kol.), s. 278 a 564–565; OTAVOVÁ, Marie, *Z městského muzea: Baron John Parish*.

[22] BOUĚ, *Genealogie rodu Parishů*, s. 78–79.

prosince 1899 povýšen do pruského šlechtického stavu [23].

Dědicem Žamberka se stal druhorozený George (1807–1881), v české literatuře obvykle uváděný jako Jiří. Vyrůstal v Hamburku a v letech 1835–1841 byl spolujednatel firmy „Parish & Co.“ V letech 1837–1840 zastával úřad brunšvického konzula v Hamburku. Roku 1839 převzal od strýce Georgera správu rodinných majetků ve Spojených státech. Roku 1858 ale zemřel jeho další strýc John (1774–1858). George, jenž zdědil jeho východočeské statky, proto začal svazky s Hamburkem postupně uvolňovat. Když po otci Richardovi zdědil roku 1860 jeho sídlo Nienstedtenu, předal jej do správy sestry Harriet (1816–1866). Ta ale zemřela již za několik let a George Nienstedten prodal. Centrum jeho zájmu představovaly v této době již Čechy, kde roku 1869 k Žamberku přikoupil velkostatek Brandýs nad Orlicí. Ziskem tohoto panství, ke kterému na konci feudální éry patřilo 21 vesnic, se državy Parishů ve východních Čechách významně rozšířily [24]. Georger Parish často cestoval. Žil v Hamburku, Bostonu, New Yorku, Paříži i v Čechách a byl proslulý svou elegancí a extravagancí. Snad proto, že většinu života strávil mimo Rakousko, necítil potřebu disponovat šlechtickým titulem. Oženil se až krátce před smrtí. V prosinci 1880 si v Praze vzal Mary Sargentovou (1831–1912), původem z vážené a bohaté americké rodiny. Manželství ale zůstalo bezdětné. Česká panství tak opět přešla ze strýce na synovce a jejich dědicem se stal syn Georgerova bratra Edmunda (1816–1902), Oskar (1864–1925).

Dalším ze synů Richarda Parisha (1776–1860) byl Charles (1808–1857), v letech 1835–1841 spoluvlastník a od roku 1841 jediný majitel firmy „Parish & Co.“, kterou roku 1847 zrušil. Od této doby žil na statku v Gottinu, kde také zemřel. Jeho manželství se sestřenicí Augustou Sophií Godeffroyovou (1824–1899) zůstalo bezdětné. Bez potomků zůstali i další Charlesovi bratři Richard (1811–1816), jenž zemřel v dětském věku, a Oscar (1820–1887). Ten se (po získání doktorátu práv a cestách do Číny a na Jávu) usadil u jihofrancouzského Montpellier a proslul jako vášnivý lovec [25].

Jediným pokračovatelem rodu se tak stal nejmladší Richardův potomek Edmund (1816–1902). I on studoval na otcovu přání práva a to nejprve v Edinburghu, kde se také setkal se skotskými příbuznými, a následně v Göttingenu a Berlíně. V srpnu 1858 se na zámku Adelebsen u dolnosaského Uslaru oženil s Helene Annou von Adelebsen (1837–1907), původem ze starobylé severoněmecké šlechtické rodiny. Šlo o první sňatek se šlechticnou, který příslušník rodiny Parishů po řadě generací uskutečnil. Po sňatku manželé pobývali Nienstedtenu, kde se Edmund staral o těžce nemocného otce. Roku 1868 zdědil zámek Wasserlos [26] u Alzenau východně od Frankfurtu nad Mohanem, ale vzhledem ke zdravotnímu stavu své ženy trávila rodina zimy většinou na Riviéře nebo v jihotyrolském Meranu. Jako první Parish byl v Německu nobilitován. 12. prosince 1898 mu Vilém II. udělil pruské šlechtický stav ad personam a erb:

V červeném štítě tři stříbrné hlavy jednorozce s krkem (2:1). Na štítě stojí korunovaná turnajská přilba s červeno-stříbrnými příkrývadly. Klenotem je rostoucí stříbrná hlava jednorozce.

Edmund měl s Helene pět synů; dva se ale nedožili dospělosti a nejmladší Francis Richard von Parish (1870–1903), 4. prosince 1899 povýšený do dědičného pruského šlechtického stavu, nadporučík pruské armády ve východní Africe, zemřel bezdětný [27].

[23] Tamtéž, s. 84–93.

[24] *Hrady, zámky a tvrze v Čechách*, s. 55.

[25] BOUÉ, *Genealogie rodu Parishů*, s. 80–83.

[26] Dnes se zde nachází nemocnice.

[27] BOUÉ, *Genealogie rodu Parishů*, s. 93–94.

Zbylí dva synové pak na konci 19. století rod rozdělili do dvou větví. Zakladatelem starší (německé) linie byl Edmund (1861–1916). Dne 12. prosince 1898 mu (a jeho bratru Francisovi Richardovi) pruský král Vilém II. potvrdil otcovo osobní šlechtictví jako dědičné a rodový erb. Edmundovo jméno je nerozlučně spojeno s rozvojem německého letectví. Vznikající průmysl finančně podporoval, kupoval pro ně ve Francii první letadla a zasazoval se pro budování letectva v Bavorském království, kde žil. Byl dvakrát ženatý a jeho potomci dnes žijí Německu.

Mladší (česká) větev pochází od Oskara (1864–1925). Zatímco jeho starší bratr získal otcovy majetky, Oskar zdědil rakouské statky svého strýce Georgea (1807–1881). Protože byl v době jeho smrti ještě nezletilý, spravovalo majetek kuratorium [28]. Po získání plnoletosti koncem 80. let 19. století se Oskar ujal řízení velkostatků sám. Roku 1891 se oženil s Adelheid svobodnou paní Wiederspergerovou z Wiedespergu (1872–1963), dcerou Huga svobodného pána Wiederspergera a Marie svobodné paní Dobrženské. Ač nešlechtic, spříznil se tak se starou českou šlechtou.

O povýšení do šlechtického stavu – a to přímo mezi barony – požádal Oskar až 5. prosince 1898. Uvedl, že rod Parishů patří k prastaré šlechtě původem z Normandie, která na počátku 14. století přesídlila mladší větev rodu do hrabství Cambridge, kde patřila mezi zdejší gentry. Jak zdůraznil, již v té době rodina užívala erb se třemi zlatými hlavami jednoorožců v červeném poli, jak je to vidět i na nejstarším dochovaném náhrobku [29]. Zmínil také, že jeho prastrýc John, který pro rodinu získal Žamberk, byl povýšen do stavu svobodných pánů a také jeho otec byl povýšen do pruského šlechtického stavu *ad personam*. Sám Oskar byl od 1. ledna 1888 c. a k. poručíkem v záloze 1. dragounského pluku, ve kterém dva roky aktivně sloužil, než převzal správu zděděných statků. Roku 1895 byl zvolen ve velkostatkářské kurii poslancem českého zemského sněmu a poslancem říšského sněmu. Uvedl, že na svých panstvích usiluje o vylepšení zemědělského podnikání, je rakouským vlastencem a má loajální smýšlení. Neopominul zmínit sňatek s baronkou Wiederspergerovou, díky kterému se spříznil s řadou rakouských šlechtických rodů. Protože vzhledem ke svému mládí nemohl prokázat císaři stejné služby jako jeho prastrýc John, prosil, aby k udělení rakouského šlechtictví vedly alespoň jeho příbuzenské vztahy a společenské postavení. On sám, jak zdůraznil, doufal, že císaři v budoucnu prokáže stejné služby jako jeho prastrýc.

Přestože se Oskar Parish skutečně nemohl pochlubit žádnými zásluhami o monarchii, František Josef jeho prosbě vyhověl a na základě doporučení předlitavského ministerského předsedy pověřeného vedením ministerstva vnitra Františka hraběte Thun-Hohensteina a českého místodržícího Karla hraběte Coudenhove jej nejvyšším rozhodnutím ze dne 19. ledna 1899 povýšil do stavu svobodných pánů s povinností uhradit taxu. Listinou ze 17. února téhož roku mu byl udělen predikát **svobodný pán Parish von Senftenberg** a udělen erb [vloř. obr. příl., s. 20] [30]:

V červeném štítě tři zlaté hlavy jednoorožce s krkem (2:1). Na štítě stojí koruna svobodných pánů a na ní korunovaná turnajská přilba s červeno-zlatými příkrývadly. Klenotem je rostoucí zlatá hlava jednoorožce en face. Štitonoši jsou dva zlatí jednoorožci stojící na bronzové arabesce.

Je zajímavé, jak pozoruhodně rychle se Oskar sžil s českým prostředím. Zámek v Žamberku se stal jeho oblíbeným sídlem a na počátku 20. století jej nechal secesně upravit.

[28] *Hrady, zámky a tvrze v Čechách*, s. 55.

[29] Tinktury zřejmě byly proměnlivé. Jen tak lze vysvětlit, že John Parish stejně jako německá větev rodiny užívala stříbrné hlavy jednoorožců.

[30] Vše viz AVA, AA, Oskar Parish, Freiherrnstand (von Senftenberg) 1899.

Naopak zámek v Brandýse byl roku 1914 prodán bankéřské rodině Fischerů [31]. Jako poslanec byl odpůrcem nacionalismu a zasazoval se o spravedlivé národnostní vyrovnání mezi Čechy a Němci. Na říšské radě inicioval několik změn v burzovních zákonech [32]. Přestože Parishové nikdy nepronikli mezi první společnost Rakouského císařství [33], byli s ohledem na své ekonomické postavení a původ uznávanými příslušníky zdejší šlechtické obce.

Dvě z jeho pěti dětí zemřely svobodně. Dcera Marie Helene (1892–1915) ve 23 letech ve Vídni a nejstarší syn Georg Marmaduge (1896–1915) u bukovinské Doborutz, kde padl jako c. k. praporčík dragounského pluku č. 6. Další dcera Helene (1894–1944) se roku 1918 ve Vídni provdala za Rudolfa svobodného pána Freudenthala (1886–1955), původem z nemanželské větve hrabat z Wrba [34]. Další dcera Elisabeth (1903–1986) si roku 1922 vzala Ericha hraběte Attems-Gilleis (1893–1943), ale již roku 1929 bylo manželství rozvedeno [35].

Současní Parishové pocházejí od Oskarova druhorozeného syna Charlese (1899–1976), jenž také zdědil východočeské rodinné statky. Jeho ženou se roku 1921 stala Elisabeth hraběnka Oppersdorffová (1902–1976), se kterou měl dceru a tři syny. Charles Parish vystupoval vždy jako český vlastenec a byl signatářem obou prohlášení české šlechty v letech 1938 a 1939 [36]. Roku 1948 mu byly jeho majetky zkonfiskovány a Charles i s rodinou emigroval. Nový domov našel v kanadském Ontariu, kde spolu s několika dalšími českými aristokraty založil jakousi šlechtickou osadu. Zemřel roku 1976 v Beamsville. Po roce 1989 byl majetek rodině navrácen a jeho současným vlastníkem je Charlesův nejstarší syn John Marmaduke (*1923).

Barevné kresby viz barevná příloha, s. 19–20.

---

[31] *Hrady, zámky a tvrze v Čechách*, s. 55 a 565.

[32] MAŠEK, Petr, *Modrá krev. Historie a současnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*, Praha 1999, s. 222.

[33] Srov. GODSEY, Jr., William D., *Quarterings and Kinship: The Social Composition of the Habsburg Aristocracy in the Dualist Era*, in: *The Journal of Modern History* 71 (March 1999), s. 94–104.

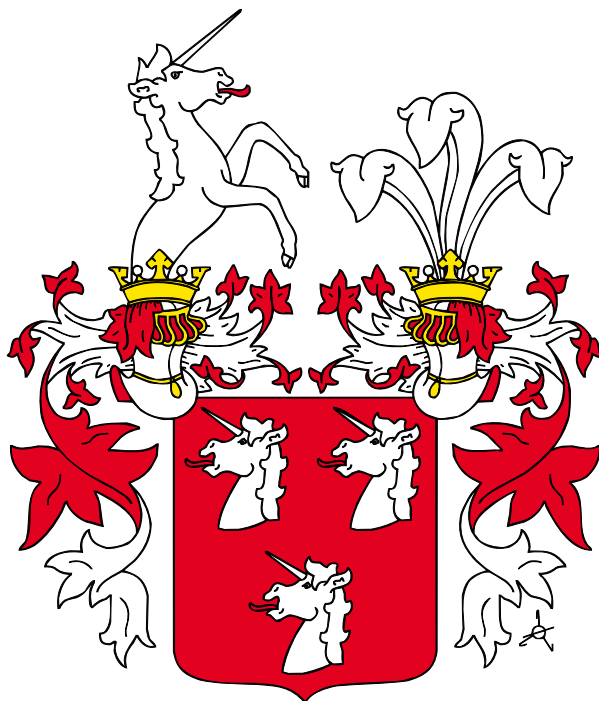
[34] Viz ŽUPANIČ, Jan, *Müller, Freudenthal či Wrba? Příspěvek k dějinám rakousko-uherské šlechty*, In: *Genealogické a heraldické informace*, 2007, vol. XII (XXVII.), s. 86–92.

[35] *Almanach českých šlechtických rodů*, vyd. POUZAR, Vladimír – MAŠEK, Petr – MENSODORFF-POUILLY, Hugo – POKORNÝ, Pavel R., Praha 2008, s. 298–301.

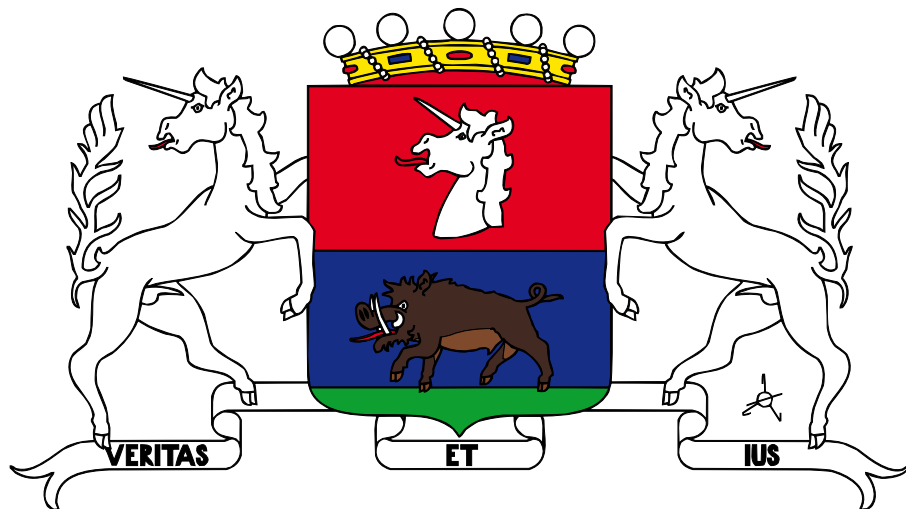
[36] Text prohlášení viz DROCÁŘ, Jan, *Jak jsme si zrušili šlechtu*, [online]. c 2006, poslední revize 4. 4. 2006 [cit. 20. 10. 2009]. Dostupné z: <<http://www.pozitivni-noviny.cz/812.html>>.

Jan Županič: Parishové ze Senftenbergu

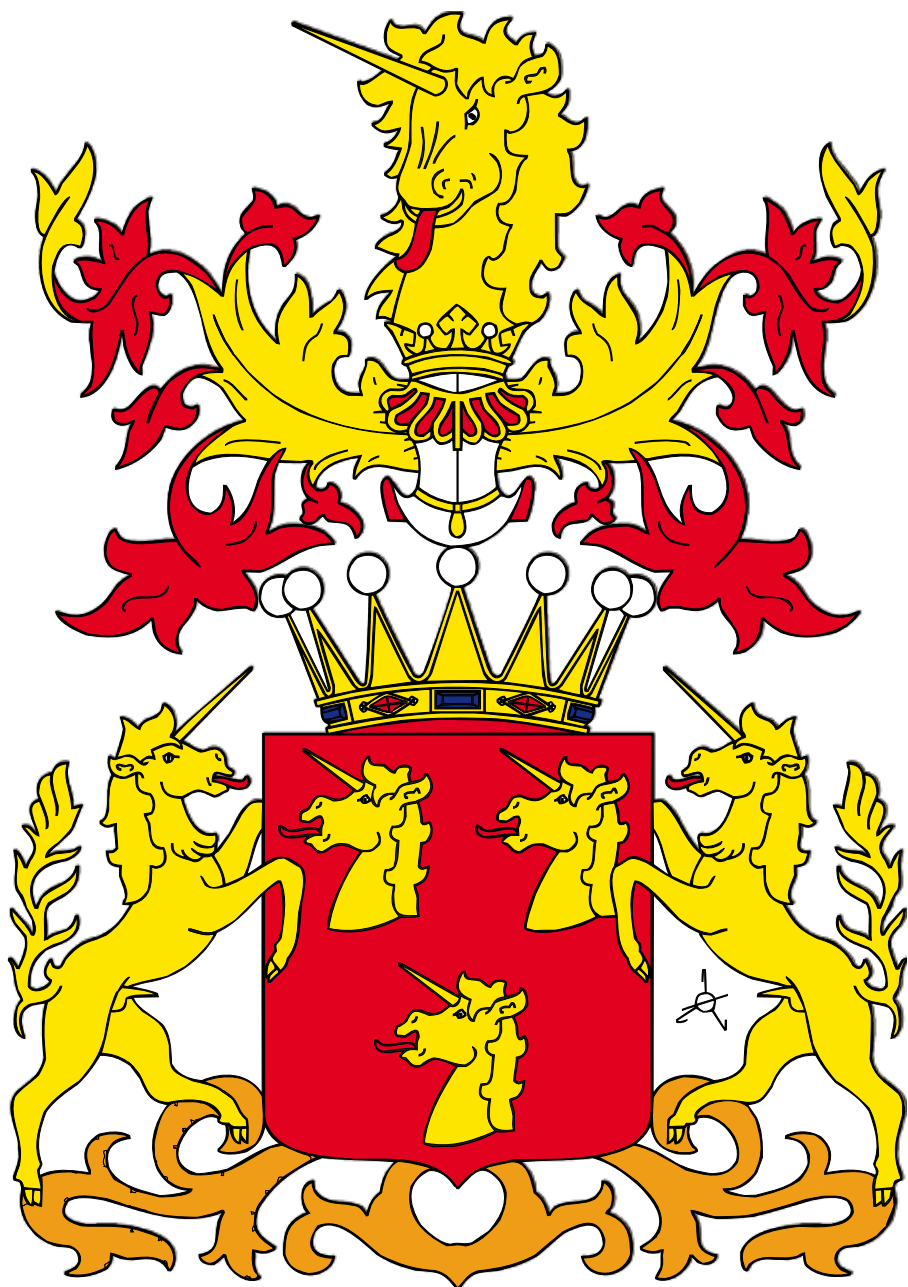

John rytíř von Parisch (1816)

John svobodný pán Parisch von Senftenberg (1817)

Jan Županič: Parishové ze Senftenbergu

Oskar svobodný pán Parish von Senftenberg (1899)
Kresby (s. 19–20) PhDr. Michal Fiala